

Jørgen Christian
Wind Nielsen

Konsulent
Forbundet Kommunikation og Sprog
wind.nielsen@webspeed.dk

Kronikken

Sprogpolitisk klimaks

Torsdag den 2. oktober 2008 havde *sproginteressenterne* sat hinanden stævne i Den Sorte Diamant, Blixen-salen på Det Kongelige Bibliotek. Oplægget til stævnet var en drøftelse af rapporten "Sprog til tiden" fra foråret 2008, udarbejdet af Sprogudvalget på vegne af Kulturministeriet. Hovedformålet med konferencen var at levere input til en skriftlig høring om forslagene i "Sprog til tiden" og en efterfølgende videregivelse af materialet til Folketinget. Det der mangler er nemlig politiske beslutninger, ikke flere udredninger. Konferencen var arrangeret af daværende kulturminister Brian Mikkelsen, men blev åbnet af nuværende kulturminister Carina Christensen, der i øvrigt er uddannet cand.negot. (økonomi og sprog) fra Syddansk Universitet. Kulturministeren påpegede at der i et aktuelt lovforslag er lagt op til en organisatorisk styrkelse af Dansk Sprognævn, og at hendes ønske er at dansk skal styrkes.

Spørgsmål og svar

Åbningsspørgsmålene til politikerpanelet var:

- Vil politikerne sikre dansk som universitetssprog? Hvis ja, hvordan skal det så gøres? Skal universitetsloven justeres, skal der udarbejdes en generel sproglov?
- Skal rutsjeturen for dansk fortsætte, og dansk gøres til et B-sprog eller almuesprog?
- Er der vilje til at styrke dansk fagterminologi og sprogteknologi, også selvom det koster penge at gøre det?
- Vil politikerne tage konsekvensen af at globalisering koster penge til sprog?
- Vil politikerne følge anbefalingerne i den nordiske sprogdeklaration?

Efter interessentindlæg, politikerindlæg og en komprimeret debat står det klart at der i et vist omfang er konsensus blandt *sproginteressenterne*, selvom der naturligvis også er områder hvor meningene er delte. Hvorvidt universiteternes forpligtelse til

at udarbejde sprogpolitikker og arbejde parallelt både med engelsk og dansk skal skrives ind i universitetsloven, eller om der skal være tale om anbefalinger, er ét eksempel. Men der er enighed om at vi taler om både engelsk og dansk, og at det ene ikke skal udelukke det andet.

Minoritetssprogene i Danmark og retskrav på modersmålsundervisning er et andet område hvor meningene er delte. Men der er enighed om at indvandrersprogene er en uudnyttet ressource. Nøgternt vurderet er der også enighed om at en generel sproglov ikke er på dagsordenen nu. Og der var på konferencen endvidere enighed blandt *sproginteressenterne* om:

- Sprogtaxameter og terminologi: Der stilles krav til universiteterne om at de skal internationaliseres og fungere på engelsk, samtidig med at der stilles krav om at de også skal undervise og forske på dansk. Der skal derfor ske en styrkelse af engelsk og en styrkelse af dansk. For at det kan lade sig gøre, skal universiteterne have flere penge til sprogpolitik, hvilket skal ske gennem et særligt sprogtaxameter.
- Sproglig diversitet: Sproglig diversitet er en fordel. Dansk skal styrkes, engelsk skal styrkes, den nordiske sprogforståelse skal styrkes gennem implementering af den nordiske sprogkonvention, de store fremmedsprog (især tysk og fransk, men også spansk og russisk) skal styrkes i uddannelsessystemet. De nye store fremmedsprog, især kinesisk, skal styrkes så de kan anvendes i erhvervslivet.
- Sprogstimulering: Sprogindsatsen i børnehaverne skal styrkes så ingen borgere i Danmark vokser op uden et aktivt dansk og et aktivt andet sprog.
- Aktiv kulturpolitik: Dansk skal styrkes i medierne, faglitteratur skal oversættes til dansk. Kunst og kultur, biblioteker og offentlige institutioner skal understøttes så det danske sprog styrkes. (I et forsøg på at legitimere psykiatrien blev der skrevet lærebøger på dansk i 1880'erne i ætiologi – sindssygdommens årsager. *Dengang* var der prestige i dansk.)
- Sprogbarometer: Det vil være ønskeligt med hyppige målinger af sprogets situation i Danmark, af hvilken grund et sprogbarometer, eller måske et sprogtermometer hvis patienten er syg, skal introduceres.
- Sprogteknologiske ressourcer: Flere sprogteknologiske ressourcer skal i det omfang det er muligt, stilles gratis til rådighed for borgerne.
- Indvandrersprogene: Mange indvandrere har ikke ét dominerende modersmål, men to udvandede sprog, hvilket svækker dem i uddannelsessystemet og i deres deltagelse i samfundet. Hvordan gør vi indvandrernes sprog til en ressourcepool i Danmark, og skal det offentlige betale modersmålsundervisning igen, lød spørgsmålene.

Krigen er slut – kampen om ressourcerne kan begynde

Krigen mellem dansk og engelsk er slut, og der er mange forslag til hvordan forslagene kan udmøntes i praktisk handling. Men med så mange indsatsområder bliver

det sværere at fokusere. Tilsyneladende føres kampen i første omgang på universitetsområdet. Dansk Folkeparti der i 2006 pustede nyt liv i den sprogpoltiske debat med et beslutningsforslag i Folketinget der senere førte til udarbejdelsen af "Sprog til tiden", har nemlig igen fremlagt et beslutningsforslag. I skrivende stund vil pålidelige kilder vide at der arbejdes på et bredt forlig i Folketinget om at indskrive sprogpoltiske bestemmelser i en kommende revision af universitetsloven. Dansk Folkepartis beslutningsforslag lyder:

Forslag til folketingsbeslutning om hævvelse af det danske sprog:

Folketinget pålægger regeringen at forberede et lovforslag, der forpligter de videregående uddannelser i Danmark til at tilbyde de studerende en undervisning på dansk. Formålet er at sikre det danske sprogs rettighed i dets eget land og forhindre, at det enten glider helt ud af undervisningen eller reduceres til et laverestående, andenrangs sprog, som kun de mere ubehjælpelige benytter. Lovforslaget skal forpligte de videregående uddannelsesinstitutioner til at udforme undervisningsmateriale, ansættelsesvilkår og henvendelser (også) på dansk. Det pålægges regeringen at fremsætte lovforslag i folketingsåret 2008-09.

Den 19. november holdt Center for Internationalisering og Parallelsproglighed (CIP) på Københavns Universitet åbningskonference. Centret skal på et forskningsbaseret grundlag implementere universitetets sprogstrategi med udgangspunkt i parallelsproglighed¹. Universitetet blev rost for med oprettelsen af centret at have udvist rettidig omhu, og rektor Ralf Hemmingsen håbede at centret kunne blive et eksempel til efterfølgelse, i resten af Norden og i resten af Danmark.

Sprogpolitikken på universiteterne bevæger sig i den rigtige retning. Fremmedsprogspolitikken ser ud til for tiden at bevæge sig den forkerte vej. Og modersmålsproblematikken har fået ny vind i sejlene med rapporten "Danmark har ondt i modersmålet."

Note

1. I sin artikel "Hvad er parallelsproglighed?" definerer Peter Harder parallelsproglighed således: Parallelsproglighed betegner en situation:
 1. hvor to sprog bruges side om side,
 2. uden at det ene er underordnet eller marginaliseret i forhold til det andet.

Parallelsproglighed er altså en form for tosprogthed i den sproglige praksis der fungerer inden for et bestemt område. Et sådant område kalder man et domæne. Et bud på en teknisk definition af parallelsprogsbegrebet er således følgende: *Parallelsproglighed er balanceret domænespecifik tosprogthed.* En fungerende parallelsproglighed viser sig således ved at begge de relevante sprog bruges i praksis og opleves som naturlige i det pågældende domæne. http://cip.ku.dk/om_parallelsproglighed/